տելով որ Բաւդուլին ամէն մէկ սպայի 10,000, 20,000 կամ 60,000 բիւզանդ բաշխեց։

Այս սոսկալի պատուհասէն ետք ալ ոչ ոք համարձակեցաւ գլուխ վերցնել։ Եղան թէեւ ոմանք, որ փախան, ինչպիսին Արդա-Տափնուղ, իր կինը, որ վախնալով թէ իր այրը կրնար զինքը եւս դաւին մատնակից համարիլ, ապաստանեցաւ իր հայրենի լեռները (Grousset, էջ 68)։

(Շարունակելի) Ս. ՊԱՊԻԿԵԱՆ

ՍՏՈՒԳԱԲԱՆԱԿԱՆ ԳԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՖԻՆԻ

Բառս տակաւին իր ստուգաբանութիւնը չէ գտած։ Հ. Ս. Տէրվիշեան[1] *կը համեմատէ* առաֆինի vorsichtig, klug, tugendhaft, tapfer, *որմէ* առաֆինութիւն, առաֆինանալ, *առաքինել* ansehnlich werden, hervorleuchten, usw. *գոթ.* us-kau-a *զգուշաւոր, լուրջ հն.* skyn *իմաստ, միտք, հպրսկ.* para-kavi, para *կը համապատասխանէ հայ* առ(ա)։ *Բաղրուպանեան*[2] *կը ստուգաբանէ* առաֆինի *հնխ.* pro=առ sven-io, *սանս.* svana *ձայն։ Աճառեան իր Արմատական Բառարանին մէջ այս երկու մեկնութիւններն ալ անհաւանական կը գտնէ, եւ սակայն նոր մեկնութիւն մը իր կողմէ չունի։ Վերջերս իր Հպկանիֆ*[3] *յօդուածաշարքին մէջ խօսելով* առաֆինի *բառին վրայ, ծագած կը համարի հնխ.* svento *արմատէն։ Դժբախտաբար մեր հաւաքածոյին մէջ Հայկ. Ակադեմիայի 1945ի Տեղեկագիրներու շարքը կը պակսի, որքան ալ փորձեցինք ձեռք ձգել Ակադեմիայէն մինչեւ օրս չկարողացանք ստանալ։* Sventoհնխ. *արմատին մասին* Pokorny *իր Հնդիկ-Գերմանական, ստուգաբանական Բառգիրքին* 11. *Մասնաբաժինին մէջ, էջ* 1048, *խօսելով առաջ կը բերէ միայն գերմանական լեզուներու յատուկ արմատները. այսպէս գոթ.* swinps = *զօրաւոր, հզօր, առողջ հիսլ.* svinnr = *արագ, հզօր, խոհեմ անգլսքս* swiđ, *հսք* swiđi = *զօրաւոր, բուռն, քաջ, մրդ.* swint, swinde = *հզօր, բուռն.* geschwind = *մոլեգին, կատաղի. հրդ.* gisunt *հսքս.* gisund, *անգլսքս.* gesund = *առողջ. հֆրիդ.* sund = *թարմ, զով, անվնաս, առողջ։* Kluge-Götze[4] *այս արմատներէն զատ ունին նաեւ հիր.* fétaim, sétaim = *կրնամ բառը, որ նոյնպէս* sụento= *հնխ. արմատէն կը դնեն։ Այս* sụento *կամ* sụnto = *արմատէն հայերէնի մէջ ըստ օրինի միայն Քինք կամ Քունք կրնայ սպասուիլ։ Թէ Աճառեան ինչ կերպով մերժեցուցած է այս արմատը առաքինի բառին, չենք գիտեր։ Ամէն պարագային մեզ ուղիղ չի թուիր* առաֆինի = sụento *համեմատութիւնը։*

Առաֆինի, *ինչպէս բոլոր լեզուաբաններն ալ կ'ընդունին, կազմուած է* Առ–ա-ՔԷՆ–*ի է։* Առ *նախդիրով ունինք* առաստաղ, առասպել, առաքել, եւ –ի– *ածանցով* բռնի, կարի, բարի, *հարիւրաւոր օրինակներ կարելի է առաջ բերել։* Առ– *ի ծագումն արդէն յայտնի է* para, pro։ ՔԷՆ– *արմատ մը ունինք՝ «ոխ, վրէժ» նշանակութեամբ, որ Հիւբշմանի*[5] *համեմատ պարսկերէնէ փոխառնուած է։ Սակայն* Meillet (BSL. *թիւ* 94 *էջ* 167) *ցոյց կու տայ թէ* ՔԷՆ *բնիկ է, փոխառութեան պարագային պէտք է* կէն *ունենայինք։ Զի հին փոխառութիւններու մէջ պարս. կամ պահլ.* K=*հայ* Կ–*ի կը համապատասխանէ։ Աճառեան*[6] *նմանապէս Մէյէի կը հետեւի, եւ առաջ կը բերէ մեր բառին բոլոր ցեղակից օրինակները։* ՔԷՆ *կը ծագի հնխ.* kụoi-nā *(պատիժ, պատիւ, արժէք) ձեւէն որ պահուած է շատ մը տոհմակից լեզուներու մէջ, այսպէս գնդ.* kaēnā *պհլ.* kēn, *պազ.* kīn *ոխ, վրէժ, պատիժ, թշնամութիւն. յն.* ποινή *փրկանք պատիժ, տուգանք, ապաշխարանք, ցաւ, վիշտ, վրէժ. հսլ.* céna *պատիժ, գին, արժէք, պատիւ. ռուս. Цѣна գին. լիթ.* kaina *գին, արժէք. հպրուս.* er-kinint *(սատանայէն) փրկել. լտ.* poena, punio- *փոխառութիւն յունարէնէ նոյն նշանակութեամբ։ Այս* kụoi-na *հնխ. ածանց արմատն ալ կը յառաջգայի հնխ.* kụei– *բուն արմատէն, որ կը նշանակէ մէկ կողմէ «բանի մը վրայ ուշադիր ըլլալ», որմէ «պատկառիլ, երկնչիլ, պատուել, յարգել», միւս կողմէ «animadvertere = հետաքրքրուիլ, պատժել, վրէժ» առնել, քաւել։ Այս բազմապիսի նշանակութեամբ պահուած է յաջորդ հնդեւրոպական լեզուներու մէջ. սանս.* cāyati *յարգել, իմանալ, վախնալ,* cāyatē, *վրէժ առնել, պատժել,* cētár *ոխակալ,* apa-citi- *հատուցում,* cikēti, cinōti *դիտել, գնել, գնդ.* kay- *վրէժ լուծել, քաւել,* čikayat *թող ապաշխարէ, քաւէ, պատժէ.* pairi-ā-kayayanta *ապաշխարեսցեն։ Ցուն.* tío *գնահատել, յարգել, մեծարել.* tívo *քաւել, վճարել,* tísis *վճարում, պատիժ, վրէժ.* tīmḗ *գնահատում, պատիւ, պատիժ,* ătīmos *անվճար, անպատիւ.* tīmios *յարգի, պատուաւոր, սիրելի, պատկառելի.* periтīmḗeis *մեծապատիւ, մեծարգոյ.* periтío, *մեծարել, յարգել* proтío *նախընտրել, շատ պատուել,* proтīmētikós *մեծարելի, շատ յարգելի.* proтīmos *նամբարելի, ընտիր, սքանչելի։ Ձիրգ այս վերջիններուս նման կազմութիւն մը ունի հայ* առաֆինի, *նախնարար պատուաւոր, յարգի, պատկառելի իմաստն ունէր, որմէ յետոյ քաջ իմաստն ալ զարգացաւ։ Համեմատէ գերմ.* Tugend *«առաքինութիւն», ծագած* taugen *յարմարիլ, բառէն։ Այս համեմատութեամբ* առաֆին–*ի բառին մէջ պահուած կը գտնենք* ՔԷՆ *ոչ միայն ոխ, վրէժ իմաստով ինչ որ յատուկ է պարսկերէնի, այլ նաեւ պատիւ յարգ, արժէք, որ միւս լեզուներու հաստատուի Մէյէի իմաստի չնորհիւ կը հաստատուի։ Մէյէի կարծիքը թէ հայ* ՔԷՆ *բնիկ է եւ ոչ փոխառեալ։*

Pokorny[7] *իր գործին մէջ* kụei- *հնխ. արմատին հետ կը յիշէ նաեւ զանազան ածականներով օժտուած արմատները. այսպէս* kụē[i]-ro- beobachtend, schützend Verständnis, *հսկող.* kụoi-nā *պատիժ, արժէք.* kụi-ti *հսկում. հասկացողութիւն, խելք-մտութիւն, հատուցում,* kụi-t-ti *քննութիւն, միտք, պատիւ, հաւանարար նաեւ* kụinu-t-s *միտք.* cin, cinad *պարտք, յն.* tívo-tai *հմմտ.* τίνω

[1] Dervischian P. S., Armeniaca I. Das Altarmenische Ք. Վիեննա 1877, էջ 22։
[2] Patrubány L., Sprachwissenschaftliche Abhandlungen. Budapest 1899, Bd. I, Heft 10, S. 212.
[3] Տեղեկ. Ակադ. 1945, Հայկականք Ա–ի։

[4] Kluge-Götze, Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache. Berlin-Leipzig 1934, էջ 202—203։
[5] Hübschmann H., Arm. Grammatik, Leipzig 1895—97, էջ 257։
[6] Աճառեան Հ., Արմատական Բառարան, հտ. Զ. էջ 1465—69։

էջ 636։

Այս զանազան ածականով ընդարձակուած հնխ. արմատները կը գտնուին նոյնպէս հայերէնի մէջ. այսպէս kụē-ro *հայ* Քիր *(հետա–քրքիր),* kụinu- *հայ* *Քինին = Քնին, քնեղ։*

ՔՐՔԻՐ (ՀԵՏԱ–ՔՐՔԻՐ), ՔՐՔՐԵԼ

Բառիս հին նշանակութիւնը Ե. դարու մատենագիրներու մօտ ունի հետաքրքրուիլ, յորդորուիլ, դրդել, հետամուտ ըլլալ։ Այսպէս 1. *«Զի մի վհատութիւն ինչ կնոջն կարծիցի զայնպիսի իրս յուշ առնելոյ, դիպաղելոյն եւ զմահուն, տես զի՛ զդ յաջորդաւքն քրքրէ*[8] *զմիտս նորա»* (Ոսկերիչեան, Մեկն. Մատթ. Վենետ. 1826 (Գ. էջ 92)։ 2. *«Որդի մարդոյ մատնի ի ձեռս մեղաւորաց։ Ցուցանէ դարձեալ եթէ անտեսութեան է գործն. ոչ այսու միայն, այլ առելոցն թէ ի ձեռս մեղաւորաց, քրքրէ*[9] *զմիտս նոցա, յայտ արարեալ եթէ նոցա չարութեանն է գործ եւ ոչ նորա պատժապարտ լինելոյ»* (Անդ. էջ 114)։ 3. *«Վասն այնորիկ երարձ զմէնն, նմին իրի եկեւ չարժուին, զի քրքրեսցին*[10] *եւ սթափեսցին. քանզի եկին իւր արկանել»* (Անդ. էջ 137)։ 4. *Զի որ վարդապետութեան բանիւք անանիցին, նախանձին յաճախ օգուտ է, զի զայլն խրատելով զիւր միտն քրքրէ* (Ոսկերիչ. Մեկն. Պաւղոսի Թղթ. Վենետ. 1862, Ա. էջ 107)։ 5. *Զի թէ յորժամ զբարեկամացն ինչ երախտիս զմտաւ ածիցեմք, կամ լսիցեմք յուսիս զմտաւ, կամ լսիցեմք մեքէ, կարի իմն քրքրիմք եւ ուրախ լինիմք եւ յորդորիմք* (Անդ էջ 282)։ 6. *Քանզի խառնեալ երիթացեալ կայ ի մարտին եւ վիրաւորեալ, զու զարման մատուցանիցես, խնամս տանիցիս, ընդ առաջ երթայցես, յորժամ ի մարտէն գայցէ, գիրկս տարածանիցես, ի քեզ ընդունիցիս, զովացուցցես ի տապոյն, զքիրտն ջնջիցես, մխիթարիցես, սփոփիցես, քրքրիցես, զօրացուցանիցես զտարժանեալ հոգին* (Անդ էջ 352)։ 7. *Եւ արդ որ այսպիսի հանդիսի տեսողքդ լիցէք, մի այր անդր օգտել դտեսիլ, այլ ի գունդս խառնեալս եւ ճակատեալս, թէ արդ սթափանեալս եւ ճակատեալս։*

[8] Բառն ունի «քրքրէ զմիտս» ի տեղի ἀναπτῆται տ. Joh Chrysost. հրատ. Montfaucon, Paris 1727, t. VIII էջ 768։
[9] Բառն՝ ἀνίστησιν τῶν τὰ φρονήματα Անդ էջ 792։
[10] Բառն՝ Διὰ τοῦτο καὶ σεισμὸς ἐγένετο. ἵνα διαναστῶσι καὶ ἀφυπνιαθῶσι. Անդ էջ 834։

© National Library of Armenia

փեցարուք, քրքրեցարուք, վի մի եւ հանդի՛ւին տէսել ուրախարար վոսկիդէ ի ձէռ՝ (Անդ էջ 403)։ 8· Զի եթէ զտեղիսն միասն տեսանիցեմք, ուր նատանն կամ յաղա՛թս կացին յանչունչ տեղիսն, բազում անգամ մերձեցուցանեմք զմիտս եւ զարմանամ՝ ընդ առաքինութիւնն եւ յորդորիմք յաւժարագոյն լինիմք, իսկ եթէ զբանս եւ զայլ եւս զգործս նոցա լսիցք, որչափ եւս առաւել քրքրիցա» (Վարդանեան, Անտիպ հատուածներ Ոսկեբերանի Պաւղոսի Մեկնութենէն· Հանդէս Ամսօրեայ 1913, էջ 38՝45—50)։ 9· Եւ տառապեալ այն անձն որչափ քոքրեցաւ յառաջին խորհուրդսն, սոյնչափ յերկրորդումն անդ կծկեցաւ նկուն եղեալ· (Եւագր ճառք եւն· Վենետ· 1907, էջ 28)։

Այս ինն տեղիքներուն մէջ ալ բառին իմաստն է հեառքրքրուիլ, սթափիլ, զրդեալ յորդորել եւն։ Ցետ Ոսկեդարեան շրջանի բառս կը ստանայ ըստ Աճառեանի նաեւ ցոփութիւն ընել, շուայտանալ, 3· քայքայել, մանրել, փխրել եւն։ Օր· Եւ արդ է՞ր վասն այդպիսի տաջանացդ մատնիցիս, եւ կամ զի՞նչ ի պիղծ խաղսն ընկալար· քրքրանս եւ ցոփանս (Հայկազեան Բ· տփանս) եւ թեթեւանս։ (Մանդակունի· ճառք· Վենետ· 1836, էջ 126)։ Այստեղ սակայն Քրքրանք շատ լաւ կարելի է հեառքրքրութիւն բառով փոխանակել· որով ցոփութիւն ընել իմաստը տարակուսական կը թուի։ Երկու գլխաւոր նշանակութիւն կ՚ունենանք գրեթէ բոլորովին իրարմէ տարբեր 1· հեառքրքրութիւն եւ 2· քայքայանք։ Կը կարծենք թէ այստեղ երկու տարբեր արմատներ ունինք մեր առջեւ։ (հեառ–) քրքիր կրկնուած է –քիր· պարզ արմատէն որ առանձին գոյութիւն չունի։ Այս արմատը գեղեցիկ կերպով կը համեմատուի յոյն տրքէօ հսկել, իմանալու ձգտիլ գննել, դիտել, լրտեսել, եւ տրքός բայարմատին հետ։ Ըստ Boisacqի[11] եւ Pokornyի[12] յոյն տրքէօ կը ծագի kuei-(t)- արմատին kuē(i)-ro ձեւէն, որմէ նաեւ հաւանաբար, հինհնդկ· cāra- լրտես, դիտող։ Այս ածանցեալ արմատէն է նաեւ հայ քիր, կրկնակը՝ քրքիր, քրքրեմ, քրքրիմ, հետաքրքիր։ Հնխ· kuēro ըստ օրինի կու տայ հայերէն քիր հմմտ· kērdi = հայ սիրտ։

[11] Boisacq E., Dictionnaire étymologique de la Langue Grecque. Paris 1938 էջ 968։
[12] Pokorny J., Indogermanisches etymologisches Wörterbuch. Bern 1953, էջ 638։

ՔՆԻՆ (ՔՆՆԵԼ)

Քնին ձեւը կը ցուցնէ թէ կամ կրնոկ է եւ կամ ածանցեալ։ Կրկնոկան կը համարին Տէրվիշեան[13], Պեդերսէն[14] եւ նաեւ Աճառեան[15]· կազմուած Քին–Քին, օր· չաղվ–չաղվ = չաղվ–ադվ, հեծեծել, հծծել, խոշոշ, խոպոպիկ եւն, որոնց երկրորդ վանկը յապաւուած է սկսող բաղաձայն տառէն։ Շեֆտելովիչ կազմուած կը համարի քին + ին մասնիկով, սակայն առանց օրինակներ տալու։ –ին ածանցով ունինք ամուսին, դիւրին, հեշտին եւն։ Բայց որովհետեւ Մուշի եւ Այնկերտի գաւառականներուն մէջ, ինչպէս Աճառեան կը յիշէ (Արմ· Բ· հտր· Զ· էջ 1492) ուղղակի քնքնել կրկնակ ձեւը գոյութիւն ունի, ուստի աւելի հաւանական է «քնին» յառաջագայած համարել քինքին = քնքին = քնին ձեւէ։

Սուղարանական տեսակէտէ մերձենալով բառիս՝ Տէրվիշեան[1] կը համեմատէ սանս· čī- «պրպտել, հետազօտել», գնդ· čī- «նկատել» եւ լա· quaeso = quaero «հարցապնդել» արմատներու հետ։ Բաղբուպանեան[16] կը միացնէ հնխ· sven- սանս· svan «ձայն» արմատին։ Շեֆտելովիչ[17] ցեղակից կը դնէ սանս· cinōti «հետազօտել», գնդ· činas «փնտռել» բառերուն։ Պեդերսէն[2] խօսելով հնդ· «q» եւ «qu» տառերու մասին առաջ կը բերէ նաեւ քնին, եւ կը յարէ թէ լունարկն տնա ի հետ ազերս չունի հայերէն առաջ։ Pokorny իր Indogerm. Etymol. Wörterbuch նորագոյն հրատարակութեան մէջ էջ 636 — 638 մի առ մի առաջ կը բերէ գրեթէ բոլոր ցեղակից արմատները kuei- հնխ· բունին, ուր կը պակսին հայերէնի արմատները։ Նոյնպէս կը դնենք նաեւ Բուսատի մօտ (Dictionnaire étymologique de la Langue grecque. Heidelberg 1938 էջ 971, 973—74· հմմտ· τιμή, τίνω, τίω, բառերը)։ Այս երկու նշանաւոր հեղինակներու մօտ ալ սանս· cinōti եւ յուն· τίνω հնխ· kuei- բունէն հաւասարապէս առաջ կը

[13] Dervischian P S Das Altarmenische Ф. wien 1877, էջ 9 եւ 83· նոյնին Հնդեւրոպական նախալեզու· 1885, էջ 50, 71։
[14] Pedersen Holger. Armenisch und Nachbarsprachen KZ 39, թրգ· Հաւեէն եւ դրացի լեզուներու· Վիեննա 1907, էջ 73, 158, 161։
[15] Աճառեան Հ·, Հայերէն բնական եւ կրկնաւոր բառեր։ Հ· Ա· 1899, էջ 233։
[16] Scheftelowitz. Beegenberger Beiträge zur Kunde der Indogermanischen Sprachen. 29, էջ 14։
[17] Sprachwissensch. Abhandlungen I. էջ 212։

բերուին, ուստի իրաւունք ունի· Շեֆտելովիչ կազմուած կը համարի քին + ին մասնիկով, սակայն առանց օրինակներ տալու։ –ին ածանցով ունինք ամուսին, դիւրին, հեշտին եւն։ Բայց որովհետեւ Մուշի եւ Այնկերտի գաւառականներուն մէջ, ինչպէս Աճառեան կը յիշէ (Արմ· Բ· հտր· Զ· էջ 1492) ուղղակի քնքնել կրկնակ ձեւը գոյութիւն ունի, ուստի աւելի հաւանական է «քնին» յառաջագայած համարել քինքին = քնքին = քնին ձեւէ։

Սուղարանական տեսակէտէ մերձենալով բառիս՝ Տէրվիշեան[1] կը համեմատէ սանս· čī- «պրպտել, հետազօտել», գնդ· čī- «նկատել» եւ լա· quaeso = quaero «հարցապնդել» արմատներու հետ։ Բաղբուպանեան[16] կը միացնէ հնխ· sven- սանս· svan «ձայն» արմատին։ Շեֆտելովիչ[17] ցեղակից կը դնէ սանս· cinōti «հետազօտել», գնդ· činas «փնտռել» բառերուն։ Պեդերսէն[2] խօսելով հնդ· «q» եւ «qu» տառերու մասին առաջ կը բերէ նաեւ քնին, եւ կը յարէ թէ լունարկն տնա ի հետ ազերս չունի հայերէն առաջ։ Pokorny իր Indogerm. Etymol. Wörterbuch նորագոյն հրատարակութեան մէջ էջ 636 — 638 մի առ մի առաջ կը բերէ գրեթէ բոլոր ցեղակից արմատները kuei- հնխ· բունին, ուր կը պակսին հայերէնի արմատները։ Նոյնպէս կը դնենք նաեւ Բուսատի մօտ (Dictionnaire étymologique de la Langue grecque. Heidelberg 1938 էջ 971, 973—74· հմմտ· τιμή, τίνω, τίω, բառերը)։ Այս երկու նշանաւոր հեղինակներու մօտ ալ սանս· cinōti եւ յուն· τίνω հնխ· kuei- բունէն հաւասարապէս առաջ կը

կողմը կը ներկայացնեն թագաւորը հանդիպահայեաց, բազմած գահին վրայ, թագակիր եւ թագաւորական պատմուճանով, աջ ձեռքը խաչ՝ իսկ ձախ ձեռքը չուշան բռնած, եւ գահը զարդարուած երկու առիւծներով (Պատկեր 1)։ Ընդհանրապէս թագաւորին

ԵՐԿԴՐԱՄ

ոտքին տակ կը տեսնուի աթոռակ մը։ Արծաթներու մեծամասնութեան երկրորդ կողմը կան կռնակ կռնակի երկու առիւծներ (rampant regardant), որոնք կը նային երկուքին մէջ կանգնած կրկնաթեւ խաչին։ (Պատկեր 2)։ Կան նաեւ փոքրաթիւ արծաթներ որոնց

ԴՐԱՄ

Բ· կողմը կը տեսնուի հանդիպահայեաց թագակիր առիւծ մը որ ձախ կը քալէ, (աջ՝ թագակիր առիւծ մը որ ձախ կը քալէ, (աջ՝ օձման դրամներու վրայ), եւ բռնած կրկնաթեւ խաչ մը աջ թաթով։ (Պատկեր 1)։

Այս արծաթներու պատկերատիպին մասին խօսելով Langlois[1] Ա· կողմի պատկերատիպին համար կ՚ըսէ թէ ան ընդօրինակուած է Ֆրանսայի «carlins d'Anjou»ի դրամներէն եւ կամ Կիպրոսի «blancs d'argent de Chypre» օրինակէն։ Սակայն carlins d'Anjou դրամներու եւ Լեւոնի դրամներուն միջեւ բնաւ նմանութիւն չկայ, իսկ յերատակուած Կիպրոսի դրամները կոխուած են Լեւոնի դրամներէն հարիւր տարի յետոյ։ Ուստի կ՚երեւի թէ Langloisի կարծիքը կարելի է անտեսել։

Վերջերս հրատարակուած երկար յօդուածի մը մէջ Կարապետեան[3], կը մատնանշէ թէ Լեւոնի դրամին Ա· կողմը կը նմանի Ֆրանսայի Լուգովիկոս ԺԱ·ի (1108–1137)[4] կնիքներուն։ Սակայն Կարպետեան կը սխա-

ԼԵՒՈՆ Բ. ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ ԴՐԱՄՆԵՐՈՒՆ ՊԱՏԿԵՐԱՏԻՊԻՆ (Design) ԾԱԳՈՒՄԸ

(ԱՌՆՈՒԱԶ ՀԵՂԻՆԱԿԻՆ «ԿԻԼԻԿԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԴՐԱՄՆԵՐԸ» ԳՐՔԷՆ)

Կիլիկիոյ Հայ իշխանութեան առաջին թագաւորը, Լեւոն Ա·, որ կոչուած է Լեւոն Մեծն, կամ Լեւոն Մեծագործ, իսկապէս արժանի էր այդ տիտղոսներուն, որովհետեւ կրցաւ դժուարին պայմաններու տակ սկսիլ Հայ Թագաւորութիւն մը, որ շարունակուեցաւ գրեթէ երկու դար։ Ան եղաւ առաջին Հայ թագաւորը, որ սկսաւ հատանել հայերէն դրամներով մեծաքանակ արծաթ եւ պղինձ դրամներ։ Այս արծաթ դրամները իրենց բարձր կշիռով եւ արծաթի զուտութեամբ կարեւոր դերը դրաւած էին մերձաւոր արեւելքի միջազգային վաճառականութեան մէջ։

Նկատելի է որ Լեւոն Ա·ի դրամները իրենց պատկերատիպով (Design) կը տարբերէին բոլորովին, ժամանակակից Խաչակիրներու, Բիւզանդիոնի եւ կամ Մահմետականներու դրամներէն։ Զարմանալի չէ թերեւս որ այս պատճառաւ իսկ, դրամագէտներու զանազան կարծիքներ յայտնած են Լեւոնի դրամներուն պատկերատիպին ծագման (origin of design) մասին։

Ինչպէս դիտենք, բացի օձման դրամներէն, Լեւոնի բոլոր արծաթ դրամները Ա·

© National Library of Armenia